

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 2 februari 1926 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 10 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 33, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av § 10 i förordningen den 16 november 1863 (nr 61 s. 3) angående allmänt kyrkomöte.

Häri genom förordnas, att § 10 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 10.

De från Konungen hänskjutna mål böra företrädesvis till behandling förekomma.

Är fråga om antagande av ny bibelöversättning, psalmbok, evangeliibok, kyrkohandbok eller katekes, bör, där de av mötets medlemmar, som till prästeståndet höra, sådant akta nödigt, innan frågan av mötet till slutlig behandling företages, betänkande däröver avgivas av dessa medlemmar samfällt eller genom personer, som de inom sig därtill utse. Arbetsordning i övrigt äger mötet självt bestämma.

Beträffande motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till det propositionen bilagda utdraget av protokollet över justitiedepartementets ärenden den 7 januari 1926.

*Utskottets
yttrande.*

Enligt nu gällande lydelse av andra stycket i § 10 kyrkomötesförordningen skola, då »fråga är om antagande av ny bibelöversättning, psalmbok, evangeliebok, kyrkohandbok eller katekes» (de s. k. kyrkliga böckerna) betänkande häröver avgivas av kyrkomötets prästerliga ledamöter, den s. k. prästerliga avdelningen. I övrigt äger mötet självt bestämma sättet för den förberedande handläggningen av dessa liksom andra ärenden.

Det föreliggande förslaget innefattar endast den ändringen i omförmälda bestämmelser, att stadgandet om avgivande av utlåtande angående ifrågavarande ärenden från den prästerliga avdelningens sida skulle göras fakultativt i stället för obligatoriskt. Det skulle alltså ankomma på den prästerliga avdelningen själv att bestämma, huruvida densamma i särskilda fall skulle begagna sin rätt att — vare sig samfällt eller genom särskilt utsedda medlemmar — avgiva utlåtande i dylika ärenden eller ej. I övrigt skulle det liksom för närvarande stå kyrkomötet fritt att genom sin arbetsordning meddela ytterligare bestämmelser rörande den förberedande behandlingen jämväl av ärenden av detta slag.

Mot detta förslag, som framkommit på initiativ av 1925 års kyrkomöte, har utskottet intet att erinra och får alltså hemställa,

att förevarande kungl. proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 2 februari 1926.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Engberg, Strömberg, David Bergström, Thulin*, Adolf Dahl, Reuterskiöld, August Ljunggren, G. W. Hansson, N. J. F. Almkvist, N. J. M. Svensson, Sävström, Gustafson i Kasenberg, Bäckström, Borg*, Hallén, Björkman i Norrköping,* Forssell, Fast och Svensson i Grönvik.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Engberg*, som med instämmande av herr *Sävström* anfört:

Då det föreliggande förslaget innebär, att den prästerliga avdelningen i det fall, som i kyrkomötesförordningens § 10, andra stycket, sägs, *efter eget beprövande kan delegera sin befogenhet till ett utskott* och därigenom på ett viktigt område kyrkomötets prästerliga avdelning får en väsentligt ändrad ställning och ett för mötets organisation konstitutivt drag omvandlas, har jag ansett, att den föreslagna reformen har ett organiskt och principiellt sammanhang med det av departementschefen i utsikt ställda förslaget till nyreglering av kyrkomötets befogenheter över huvud och följaktligen bör övervägas i samband med detta. Jag har därför inom utskottet yrkat,

att förevarande kungliga proposition måtte av riksdagen avslås.

2) av herrarna *David Bergström* och *Bäckström*, vilka yttrat:

Då av handlingarna i ärendet framgår, att ett bifall till den föreslagna ändringen i § 10 av förordningen angående allmänt kyrkomöte kan medföra vittgående konsekvenser, ledande till avsteg från den likställighet mellan lekmanaelementet och det prästerliga elementet, vilken hittills varit i princip erkänd och vid frågornas slutliga behandling och avgörande tillämpad inom kyrkomötet, hava vi ansett oss böra yrka avslag på Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

3) av herr *Reuterskiöld*, som inom utskottet yrkat avstyrkande av Kungl. Maj:ts proposition och ansett utskottets yttrande böra erhålla följande lydelse:

Enligt — — — (= utskottet) — — — liksom andra ärenden.

Det föreliggande förslagets innebörd och räckvidd är vida större än vid ett första påseende kan tyckas. Såsom av kyrkolagsutskottets av kyrkomötet bifallna betänkande nr 37 vid 1925 års kyrkomöte framgår, har kyrkomötet redan, under förutsättning att berörda förslag blir lag, beslutit, att även vissa paragrafer i kyrkomötets arbetsordning skola erhålla viss angiven ändrad lydelse, varigenom tillskapas ett s. k. beredningsutskott av 6 prästmän och 5 lekmän — under det eljest alla utskott bestå av lika antal präster och lekmän — av vilka en prästman skall vara ärkebiskopen såsom självskriven ordförande. Beredningsutskottet skall ersätta den prästerliga avdelningen men kan inte, så länge kyrkomötesförordningen gäller i sin n. v. form, införas utan att föranleda att de ärenden, som prästerliga avdelningen lagenligt skall behandla, städse bliva dubbelbehandlade. Redan nu är en sådan dubbelbehandling möjlig genom vanligt kyrkomötesutskott vid sidan av prästerliga avdelningen, men

praktiska skäl hindra självklart, att detta förhållande kan bliva regel. Meningen med lagändringen är därför att fullständigt omkasta nuvarande ordning, så att enbart utskottsbehandling blir regel och dubbelbehandling genom prästerliga avdelningen vid sidan därav undantag. Lika visst som hittills utskottsbehandling i dylika fall aldrig förekommit, även om avdelningen tillsatt beredningsdelegationer — alldeles som utskott kunna göra — och stundom givit dessa en blandad karaktär; lika visst synes vara, att, om lagändringen genomföres, den prästerliga avdelningens fortsatta tillvaro blir en ren pappers-tillvaro och dess verksamhet, ehuru av lagen fortfarande ansedd som lämplig, genom kyrkomötets egna åtgärder praktiskt taget fullständigt avskaffad, då det knappast är antagligt, att ett av prästman väckt förslag om dubbelbehandling någonsin skulle vinna prästerlig majoritet. Mot kyrkolagsutskottets betänkande hade avgivits en reservation av herr Ekström, som anfört: »Mot förslaget, att frågorna om de s. k. kyrkliga böckerna skulle såsom regel undandragas de prästerliga ledamöternas allmänna beredning och i stället överlämnas åt ett utskott av fem präster och fem lekmän under ärkebiskopen såsom självskrivnen ordförande, anmäler jag min reservation, enär sålunda

1:o. en maktförskjutning skulle till den självskrivne ordförandens förmån äga rum på ett sätt, som varit för kyrkomötesförordningen främmande;

2:o. att från dessa frågors förberedande behandling skulle uteslutas 25 av de prästerliga ledamöterna såsom däri deltagande och 25 lekmannaledamöter såsom enligt praxis ägande tillträde till prästerliga ledamöternas förhandlingar såsom åhörare av dessa.

Detta uteslutande skulle enligt praxis vid utskottens sammansättning sannolikt drabba isynnerhet de yngre ledamöterna, vilka med hittills gällande beredningssätt haft utmärkta tillfällen att före dessa ärendens behandling i plenum göra sig redan vid de prästerliga ledamöternas behandling av desamma därmed förtrogna.

Då hittillsvarande stadganden medgiva såväl nu ifrågavarande ärendens särskilda förberedande behandling genom nämnder bestående jämväl av adjungerade lekmän, innan ärendena behandlas i prästerliga avdelningen, synes den av utskottet tillstyrkta ändringen av kyrkomötesförordningen snarare vara ägnad att försvaga än att stärka grundligheten i kyrkomötets behandling av ärendena rörande de s. k. kyrkliga böckerna.»

Bortsett från det betänkliga i att riksdagen genom bifall till lagändringen skulle göra sig medskyldig till att kyrkomötets självskrivne ordförande omedelbart blir även ordförande i ett av de viktigaste utskotten, vilket är något i sak helt annat än att, såsom nu, vara även prästerliga avdelningens ordförande, i det att han som ordförande i ett blandat beredningsutskott har vida större både möjlighet och skyldighet att söka jämka meningarna och framdriva förslag till beslut; bortsett även från det betänkliga i att riksdagen genom bifall till lagändringen skulle göra sig medskyldig till att kyrkomötesförordningens egen princip om lika antal lekmän och prästmän vid alla gemensamma förhandlingar brytes; måste det, efter utskottets tanke, anses ytterst betänkligt att på detta sätt praktiskt avskaffa den prästerliga avdelningen.

Det kan icke undgås, att denna principiella reform, ty en sådan är den, ehuru i skyddande förklädning, föregriper frågan om kyrkomötets ställning och uppgifter. Enligt gällande rätt är kyrkomötet, utom i rena lagfrågor och privilegiiifrågor, allenast en rådslående och överläggande församling, och därvid är det helt naturligt att, beträffande de kyrkliga böckerna, mötets så att säga tekniskt sakkunniga hälft först och alltid bereder ärendet. Vad det här gäller är att få ett så fullödigt uttryck som möjligt av prästernas sammanarbetade mening, som först genom sin allmänlighet får värde och rättslig betydelse, såsom bl. a. stadgandet om $\frac{2}{3}$ majoritet vid dessa frågors avgörande i mötet direkt och indirekt visar. Utskottet anser därför, att kyrkomötet, vars legala möjligheter att självt ordna sitt eget arbete, även vid avslag å föreliggande förslag kvarstår, icke för närvarande bör till sin organisation såsom kyrkomöte så principiellt omdanas, som förslaget medför, och detta så mycket mindre som kyrkomötet självt tydligen, ehuru felaktigt, icke velat betrakta frågan såsom annat eller mera än en fråga om bästa sättet att bereda ärendena.

Utskottet hemställer sålunda,

att förevarande kungl. proposition måtte av riksdagen avslås.